

БЕКІТІЛГЕН

**«Петропавл ауыр машина
жасау зауыты» АҚ
директорлар Кеңесінің шешімімен
2023 жылғы «05» қазандағы
(№12 хаттама)**

**«ПЕТРОПАВЛ АУЫР МАШИНА ЖАСАУ ЗАУЫТЫ»
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫНЫҢ
СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ СТАНДАРТТАРЫ**

Петропавл қ., 2023 жыл.

1. Жалпы ережелер

1. «Петропавл ауыр машина жасау зауыты» АҚ Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттары (бұдан әрі – стандарттар) «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңына және осы мәселе бойынша әдістемелік ұсынымдарға сәйкес әзірленді, ұсынымдық сипатта болады, «Петропавл ауыр машина жасау зауыты» АҚ қызметінің барлық салаларында тыйым салу, шектеулер мен рұқсаттар жүйесін білдіреді.

2. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттың мақсаты сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алуға, құқықтық сауаттылықты және Қоғам қызметіндегі сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділікті арттыруға бағытталған ұсынымдар жүйесін айқындау болып табылады.

3. Стандарттардың міндеттері: лауазымды тұлғалардың, Қоғам қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрақты мінез-құлқын қалыптастыру, корпоративтік құндылықтарды, компания қызметкерлерінің жұмыс стилі мен мінез-құлық нормаларын дамыту, Қоғам қызметіндегі жариялылықты, ашықтықты арттыру арқылы сыбайлас жемқорлық көріністерінің алдын алу.

4. Стандарттарды қолдану аясы: Қоғам қызметі.

2. Терминдер мен анықтамалар

5. Стандарттарда келесі терминдер мен анықтамалар қолданылады:

1) **Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасы** - «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі өзге де нормативтік-құқықтық актілер;

2) **лауазымды тұлға** - Қоғамның Директорлар кеңесінің мүшесі, Қоғамның Бас директоры;

3) **мүдделер қақтығысы** - қызметкерлердің/лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өз лауазымдық өкілеттіктерін тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

4) **сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық** - заңда әкімшілік және қылмыстық жауаптылық белгіленген, сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік);

5) **Сыбайлас жемқорлық тәуекелі** - сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

б) **Сыбайлас жемқорлық** - Қоғамның лауазымды адамдарының жеке өзі немесе делдалдар арқылы өздері не үшінші тұлғалар үшін мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында өздерінің

лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және олармен байланысты мүмкіндіктерді заңсыз пайдалануы, сол сияқты осы адамдарға игіліктер мен артықшылықтар беру жолымен пара беру;

7) **меритократия** - басқару қағидаты, оған сәйкес Қоғам қызметкерлерін, оның ішінде басшы лауазымдарға іріктеу кезінде жеке еңбегі мен жетістіктері, қабілеттері мен кәсіптік даярлығына сәйкес кадрларды ілгерілету ескеріледі;

8) **сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл** - Қоғамның өз өкілеттіктері шегінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру және олардың салдарын жою жөніндегі қызметі;

9) **қызметкерлер** -Қоғаммен еңбек қатынастарында тұрған жеке тұлғалар.

3. Лауазымдық міндеттерін орындау кезінде Қоғам қызметкерлерінің орындауы үшін міндетті мінез-құлық (іс-қимыл) стандарттары

6. Қоғам қызметкерлері өздерінің лауазымдық міндеттерін орындау кезінде келесі стандарттарды басшылыққа алуы керек:

1) жүктелген кәсіби функцияларды адал және тиісті түрде және тек мемлекеттің, Қоғамның мүддесі үшін орындау, ол үшін өзінің барлық білімі мен тәжірибесін қоса беру;

2) заңда тәртіптік, әкімшілік не қылмыстық жауаптылық көзделген теріс қылықтар мен өзге де құқық бұзушылықтар жасауға жол бермеу;

3) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда жеке белсенділік таныту;

4) өзіне белгілі болған сыбайлас жемқорлық фактілері туралы, сондай-ақ материалдарды не әуре-сарсандарды жеделдетіп қарағаны үшін қандай да бір пайда алуға итермелеу туралы, сондай-ақ орындау үшін алынған өкімнің заңдылығына күмәндану туралы тікелей басшыны хабардар ету;

5) егер ол жақын туыстық қатынастардағы адамдардың (ата-аналары, жұбайлары, бауырлары, әпкелері, балалары) тікелей бағыныстылығымен немесе бақылауында болуымен байланысты болса, лауазымға тағайындаудан бас тарту;

6) Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының және Қоғамның ішкі құжаттарының талаптарын сақтау.

4. Құрылымдық бөлімшелердің басшылары мен лауазымды адамдар үшін міндетті басқарушылық шешімдер қабылдау саласындағы стандарттар

7. Лауазымды тұлғалар, құрылымдық бөлімшелердің басшылары өздерінің лауазымдық міндеттерін орындау кезінде мынадай стандарттарды басшылыққа алуға тиіс:

1) қарамағындағыларға басшылықты жеке-дара өкімдік қызмет жолымен жүзеге асыруға және қабылданатын шешімдердің заңдылығы үшін дербес жауапты болуға;

2) бағыныстағы қызметкерлер арасында еңбек жүктемелерін біркелкі бөлуге;

3) қарамағындағылар қызметінің нәтижелерін бағалау кезінде, сондай-ақ көтермелеу және жазалау шараларын қолдану кезінде әділдік пен объективтілік танытуға;

4) өзінің лауазымдық өкілеттіктерін орындау, басқарушылық шешімдер қабылдау кезінде ықтимал сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін айқындауға; қарамағындағыларды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға мәжбүрlemeуге;

5) өз қарамағындағылардың іскерлік және моральдық қасиеттерін білуге, сыбайлас жемқорлық көріністерін жасауға әкеп соғуы мүмкін қарамағындағылардың әрекеттерін (әрекетсіздігін) уақтылы анықтауға және жолын кесуге қабілетті болуға;

6) анық орындалмайтын нұсқаулар (тапсырмалар) немесе олардың лауазымдық міндеттерінен тыс, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамаға қайшы келетін нұсқаулар (тапсырмалар) бермеуге;

7) жеке мәселелерін шешу кезінде қарамағындағылардың қызметіне ықпал ету үшін өзінің лауазымдық жағдайын пайдаланбауға міндетті.

5. Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарын әзірлеу, келісу және бекіту саласындағы стандарттар

8. Қоғамның ішкі нормативтік құжаттарын келісу, бекіту кезінде лауазымды тұлғалар, құрылымдық бөлімшелердің басшылары, сондай-ақ Қоғам қызметкерлері мынадай стандарттарды басшылыққа алуы тиіс:

1) Қоғамның ішкі құжаттарын (ережелерді, нұсқаулықтарды, бұйрықтарды және т. б.) әзірлеу, келісу және қабылдау кезінде Қоғам Жарғысының және Қоғамның өзге де ішкі нормативтік құжаттарының талаптарын мүлтіксіз сақтауға, сондай-ақ өзіне, өз қажеттіліктеріне және үшінші тұлғаларға пайдалу мақсатында ішкі нормативтік құжаттарды, Қоғам актілерін әзірлеуге және қабылдауға жол бермеуге;

2) Қоғамның қабылданатын ішкі нормативтік құжаттарына құқықтық сараптама жүргізу кезінде, қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық және өзге де құқыққа қайшы сипаттағы құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы үшін алғышарттар жасай алатын, оларда сыбайлас жемқорлық факторларының және лауазымды адамдардың дискрециялық өкілеттіктерінің болуына ерекше назар аудару кезінде жүзеге асырылады.

6. Тауарлардың, жұмыстар мен қызметтердің сатып алуын ұйымдастыру саласындағы стандарттар

9. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға байланысты сатып алуды ұйымдастыру кезінде лауазымды тұлғалар, құрылымдық бөлімшелердің басшылары, сондай-ақ Қоғам қызметкерлері мынадай стандарттарды басшылыққа алуға тиіс:

1) сатып алуды дайындау және өткізу кезінде сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеуге;

2) сатып алуды жүзеге асыру кезінде мүдделер қақтығысына жол бермеуге міндетті. Тендерлік комиссия құрамының біреуінде мүдделер қақтығысы болған кезде бұл тұлға бұл туралы тендерлік комиссия хатшысына хабарлайды, бұл туралы ашық тендер қорытындылары туралы хаттамаға жазба жасалады және тендерлік комиссия құрамына өзгеріс енгізіледі. Бұл ретте бұл тұлға тендерлік комиссияның шешім қабылдауына қатыспайды.

7. Қызметкерлерді іріктеу және орналастыру бойынша кадрлар жұмысын ұйымдастыру саласындағы стандарттар

10. Қызметкерлерді іріктеу және орналастыру бойынша кадр жұмысын ұйымдастыру кезінде құрылымдық бөлімшелердің лауазымды адамдары мен басшылары мынадай стандарттарды басшылыққа алуға тиіс:

1) меритократия қағидаттарын қатаң сақтау;

2) Жұмысқа қабылдау кезінде Қоғам қызметкерлеріне салынатын негізгі міндеттерді, тыйымдар мен шектеулерді түсіндіруге міндетті;

3) кадрларды іріктеу кезінде Қазақстан Республикасының Еңбек және сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті;

4) заңнамада көзделген жағдайларды қоспағанда, Қоғам қызметкерлерінің дербес деректері туралы мәліметтерді үшінші тұлғаларға беруге жол бермеуге;

5) қызметкерлерге қатысты қызметтік тергеп-тексерулерді объективті және жан-жақты жүргізуге міндетті;

6) кадрларды туыстық, жерлестік және жеке берілгендік белгілері бойынша іріктеу және орналастыру жағдайларына жол бермеуге;

7) лауазымдық өкілеттіктерді және оларға негізделген беделді жеке, топтық және өзге де қызметтік емес мүдделерде пайдалануға әкеп соғуы мүмкін іс-әрекеттер жасауға жол бермеуге міндетті.

8. Мүдделер қақтығысы саласындағы стандарттар

11. Қоғамның лауазымды тұлғалары мен Қоғам қызметкерлері мүдделер қақтығысы саласындағы заңнаманың талаптарын қатаң сақтауы тиіс. Егер мүдделер қақтығысы болса, лауазымдық міндеттерді жүзеге асыруға тыйым салынады.

12. Мүдделер қақтығысы бар қоғам қызметкерлері мүдделер қақтығысының туындағаны (болуы) туралы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы өздері жұмыс істейтін Қоғамның тікелей басшысын не басшылығын жазбаша нысанда хабардар етуге міндетті.

13. Мүдделер қақтығысының пайда болуы туралы, оның ішінде басқа да көздерден өз қарамағындағы қызметкерден хабарлама алу жөніндегі Қоғамның

тікелей басшысы не басшылығы мүдделер қақтығысын жою жөнінде уақтылы шаралар қабылдауға, бірінші кезекте мүдделер қақтығысы бар жерде осы қызметкерді тапсырманы (жұмысты) орындаудан шеттетуге және оның орындалуын басқа қызметкерге тапсыруға міндетті.

9. Қоғаммен, азаматтық қоғам институттарымен, бұқаралық ақпарат құралдарымен өзара іс-қимыл саласындағы стандарттар

14. Қоғамның ашықтығы, жариялылығы және оң имиджін қалыптастыру мақсатында қоғамның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері жұртшылықпен, азаматтық қоғам институттарымен бұқаралық ақпарат құралдарымен сындарлы өзара іс-қимылды дамытуы, бұл ретте корпоративтік веб-сайтты, әлеуметтік желілерді, интернет-ресурстарды пайдалануы тиіс.

15. Жұртшылықпен, азаматтық қоғам институттарымен, БАҚ-пен өзара іс-қимыл жасау кезінде қызметтік және коммерциялық құпияны, құпия сипаттағы мәліметтерді жария етпеу талаптарын сақтау.

16. Қоғамның әрбір қызметкері қоғамның қызметкері ретінде айтқан кез келген пікірі немесе жалпы ақпараты Қоғамның өзіне, оның имиджіне тікелей қатысты екенін және оның іскерлік қауымдастықтағы беделіне әсер ететінін түсінуі және әрқашан есте ұстауы керек.

10. Сыртқы ұйымдармен және тұлғалармен қарым-қатынас саласындағы стандарттар

17. Қоғамның лауазымды тұлғалары мен қоғам қызметкерлеріне – сыйлықтар беруге және қабылдауға, мүліктік пайда, игілік немесе артықшылық алу үшін қызметтік емес қызметтер көрсетуге тыйым салынады. Лауазымдық өкілеттіктерін атқару кезінде қарамағындағылардан немесе оның қызметтік өкілеттіктері қолданылатын өзге де адамдардан сыйлықтарды олардың сыйға тартылу себептеріне қарамастан (мереке күндері, туған күндері, қызмет бойынша жоғарылату, жұмысқа орналастыру және т. б.), сондай-ақ сыйлықтың түріне, санына, құнына және өзге де сипаттамаларына қарамастан (кәмпиттер, торттар, кәдесыйлар және т. б.).

18. Қоғамның лауазымды тұлғалары мен қоғам қызметкерлері жеке және заңды тұлғалардың есебінен республикаішілік, шетелдік туристік, емдеу-сауықтыру және өзге де сапарларға шақырудан бас тартуы қажет, қоспағанда:

- Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес немесе Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары мен шет мемлекеттердің мемлекеттік органдары арасындағы өзара уағдаластықта тиісті мемлекеттік органдардың және (немесе) халықаралық ұйымдардың қаражаты есебінен жүзеге асырылатын;
- жоғары тұрған лауазымды адамның не органның келісімімен ұйымдардың қаражаты есебінен ғылыми, спорттық, шығармашылық, кәсіптік, гуманитарлық

іс-шараларға қатысу үшін, оның ішінде осындай ұйымдардың жарғылық қызметі шеңберінде жүзеге асырылатын сапарлар үшін жүзеге асырылады.

11. Стандарттарды сақтамауға байланысты салдарлар

19. Қоғамның лауазымды адамы және осы Стандарттардың талаптарын бұзған Қоғам қызметкері белгіленген тәртіппен тәртіптік жауапкершілікке тартылады.

20. Қоғамның Бас директорымен, бас директордың орынбасарларымен, құрылымдық бөлімшелер басшыларының, қызметкерлерінің Стандарттарды бұзуының барлық жағдайлары басшылыққа – Қоғамның Бас директорына, Қоғам Директорлар кеңесіне жеткізілуі тиіс.

21. Қоғамның әрбір лауазымды тұлғасы мен қызметкері Стандарттардың сақталуына дербес жауапты болады.